

מדינת ישראל¹

משרד המשפטים

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי)

ירושלים: ח' ניסן תשע"ד
8 אפריל 2014
תיקנו: 803-04-2014-000469
סימוכין: 803-99-2014-027508

אל: היועצים המשפטיים למשרדי הממשלה

שלום רב,

הנדון: תקנות הפחיתה - הבהרה פרשנית

תקנות הפחיתה של סכומי עיצום כספי (להלן: "התקנות") קובעות את הנסיבות והשיקולים בשלהם רשאי הגורם המוסמך להטיל עיצום כספי, להפחית למפר את סכום העיצום הקבוע בחוק בגין ההפרה אותה ביצע, וכן את השיעורים להפחיתה כאמור. התפיסה העומדת בבסיס התקנות היא שבהתקיים נסיבות ושיקולים מסוימים, ניתן להשיג את מטרות הטלת העיצום הכספי גם בהטלת סכום הנמוך מהסכום הקבוע בחוק. כך למשל, במקרה שבו מתקיימות נסיבות המעידות על צייתנותו של המפר ועל שיתוף הפעולה היזום שלו לגילוי ההפרה ולמניעת הישנותה, אין זה ראוי למצות עמו את הדין ולהטיל עליו את מלוא סכום העיצום הכספי, שכן ניתן להשיג את מטרת החזרתו למשטר של ציות גם על-ידי הטלת סכום עיצום נמוך יותר.

נוכח פניות שונות שעלו בעניין זה, אבקש להבהיר, כי הענקת הסמכות להפחית למפר את סכום העיצום הכספי, משמעה כי על בעל הסמכות להפחית את הסכום, ככל שמצא יסוד סביר להניח כי מתקיימת אחת או יותר מהנסיבות המנויות בתקנות. סבירות הפעלת שיקול הדעת המינהלי מחייבת את בעל הסמכות להפחית את סכום העיצום הכספי ככל שיש בפניו תשתית ראייתית משכנעת המעידה על התקיימותה של נסיבה המצדיקה זאת. ברי כי כלל זה נכון באופן אחיד ושוויוני כלפי כלל המפרים שביחס אליהם יש תשתית להתקיימותה של נסיבת הפחיתה.

לעניין זה, אין נפקא מינה אם הלשון הרווחת של תקנות ההפחיתה היא כי הרגולטור "רשאי להפחית" ולא "חייב להפחית". ראו בהקשר זה את דברי נשיא בית המשפט העליון בדימוס, אהרון ברק, בנוגע לפרשנות החקיקה:

"... ההקשר הפנימי עשוי לעתים להביא לידי כך כי לדיבור "רשאי" תינתן משמעות של חובה, ולדיבור "חייב" תינתן משמעות מרשה או מסמיכה. שני המובנים עשויים אפוא ליפול לגדר מגוון האפשרויות הלשוניות. דבר זה יהא לרוב נדיר, שכן "רשאי" אינו "חייב" ו"חייב" אינו "רשאי". עם זאת, יש לציין כי הבחירה ביניהם תעשה על-פי תכלית החקיקה. גם אם המשמעות הלשונית של הדיבור "רשאי"

בהקשרו הינה היתר או הסמכה הכרוכים בשיקול דעת ולא
 חובה, יכול שתוטל חובת פעולה"¹.

בהתאם לכך, על בעל הסמכות להפחית למפר את סכום העיצום הכספי, ככל שהונחה בפניו תשתית
 עובדתית מספקת בדבר התקיימותה של אחת או יותר מהנסיבות המנויות בתקנות.

ב ב ר כ ה,

רז נזרי, עו"ד
 המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (פלילי)

העתק:

היועץ המשפטי לממשלה
 המשנים ליועץ המשפטי לממשלה
 ראשי אשכולות, מחלקת ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים

¹ אהרון ברק פרשנות במשפט כרך שני, 120 (1993).